

INNHALD

INNLEIING	2
FYLKESELDRETRÅDET I 2019	3
Samansetjing av fylkeseldrerådet (Fyel).....	3
Budsjett	3
Representantar i brukarutvala for helseføretaka i Hordaland 2019-2020.....	3
DELTA KING PÅ KURS, KONFERANSAR OG SAMLINGAR/ SEMINAR	4
Kurs	4
Konferansar	4
Samlingar/ seminar	4
MØTE OG SAKSOMRÅDE 2019	5
Saker som det har blitt arbeidd spesielt med	5
Rådsmøte	5
AU-møte	5
HØYRINGSUTTALE/ INNSPEL I SAKER – OVERSIKT (for uttalane, sjå vedlegg I)	6
VEDLEGG I	7
Uttalar og innspel 2019.....	8
VEDLEGG II	13
Konferanse for dei kommunale elderåda i Hordaland, Bergen 8. – 9. november 2019	
VEDLEGG III	16
Vestlandskonferansen, Solstrand i Os, 7.-8. mai 2019	
VEDLEGG IV	18
Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd, Skien 20.-22. mai 2019	

INNLEIING

Fylkeseldreråd – eit lovpålagt organ

Innføring av lovfesta eldreråd i kommunar og fylkeskommunar vart lovpålagt frå 1. januar 1992. Det har gitt eldre personar auka medråderett i saker som vedkjem dei. Dette er i samsvar med FN sine prinsipp som vart vedtekne av FN i 1991. Følgjande punkt er tekne med under hovudområde deltaking:

”Eldre skal vera integrert i samfunnet, delta aktivt i utforming og gjennomføring av politikken som direkte vedkjem deira velferd, og dele sine kunnskapar, sin dugleik og sine erfaringar med yngre generasjonar.”

Eldreråd – eit viktig talerør for dei eldre.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er eit rådgivande organ for fylkeskommunen og fylkeskommunale verksemdar når det gjeld tilhøve som vedkjem eldre og eldre sine levekår. Det er difor viktig at rådet på eit så tidleg tidspunkt som mogleg, får innsikt i ulike saker som det vert arbeid med i fylkeskommunen og som vedkjem eldre, slik at rådet kan handsama sakene. Rådet kan også sjølv ta opp saker. Det vert difor lagt vekt på at sakshandsamarar og andre sentrale personar med jamne mellomrom får møta rådet. Rådet er glad for at ein har fått etablert eit godt samarbeid med dei ulike avdelingane i HFK når det gjeld informasjon og orienteringar til rådet.

Fylkeseldrerådet samarbeider og har kontakt med dei 33 kommunale eldreråda i Hordaland, og arrangerer kvart år ein konferanse med eldefagleg innhald for dei kommunale eldreråda.

På grunn av at dei to fylka Hordaland og Sogn og fjordane frå 01. i 01. 2020 vert slått saman til Vestland fylke, og at fleire kommunar også skal slåast saman frå same dato, har ein slik konferanse ikkje kunna bli arrangert for Hordaland i 2019.

Eldrerådet si funksjonstid er fire år og følger fylkestingsperioden. Noverande eldreråd vart oppnemnd etter fylkestingsvalet i september 2015.

Saksdokument og møteprotokollar frå rådsmøta i fylkeseldrerådet er tilgjengelege på fylkeskommunen sin nettportal (<http://www.hfk.no>) til liks med politiske organ i fylkeskommunen.

Fylkeseldrerådet har sitt eige budsjett, noko som gjer det mogleg for rådet å samarbeida med dei kommunale eldreråda og andre fylkeseldreråd. Protokoll frå Fylkeseldrerådet sine møte blir sendt elektronisk til dei einskilte kommunale eldreråda.

Medlemmer i Fylkeseldrerådet er representantar og vararepresentantar i brukarutvala i helseføretaka for perioden 2017-2019. Representantane gir tilbakemelding til Fylkeseldrerådet frå brukarmøta, og protokoll frå møta i brukarutvala blir sendt til Fylkeseldrerådet.

FYLKESELDRE RÅDET I 2019

2019 – eit særst aktivt år

Fylkeseldrerådet har i 2019 hatt **6 møte** med sakshandsaming. **Arbeidsutvalet har hatt 6 møte** med førebuing av saker og sakliste til rådet. Fylkeseldrerådet har i 2019 enkeltvis eller samla, delteke i fleire samlingar og konferansar, og har sjølv arrangert konferanse for dei fylkeskommunale eldreråda i Rogaland, Sogn og Fjordane og Hordaland; Vestlands-konferansen. Denne konferansen vert arrangert årleg, og vertskapsrolla skiftar mellom dei tre råda. Fylkeseldrerådet i Hordaland har i 2019 gitt uttale i mange nasjonale og lokale

høyeringssaker. Etter å ha blitt gjort merksam på urimelege reglar for refusjon av utgifter til fotpleie for diabetikarar, sendte Fylkeseldrerådet i april brev til Stortinget sin komite for helse- og omsorg og Familieministeren om den saka. Fylkeseldrerådet har i heile valperioden vore opptatt av transporttilboda Skyss gir, og reglane for TT-kort, som ligg under samferdsleavdelinga i fylket. Rådet har støtta Samferdsleavdelinga sine søknader om utvida TT-ordning. Rådet er glad for at Hordaland, på lik line med Sogn og Fjordane, har kome med i denne ordninga no som desse fylka skal bli eitt fylke; Vestland. Fylkeseldrerådet sin leiar har etter initiativ frå Kontrollkomitéen i fylket blitt intervjuet om Fylkeseldrerådet sitt arbeid med ordninga for TT-kort i Hordaland fylke.

Rådet sine svar på høyringar og andre uttalar er attgjevne i vedlegg I.

Rådet har vore representert i brukarutvala i Helse Bergen og brukarutvalet for Haraldsplass Diakonale Sykehus.

Politisk oppnemnd medlem i Fylkeseldrerådet, Synnøve Solbakken, har tala for Fylkeseldrerådet i Fylkesutvalet og Fylkestinget i aktuelle saker.

Politisk oppnemnd medlem i Fylkeseldrerådet, Inger Sjong, har vore ein god kontakt mot det kommunale eldrerådet i Bergen, der ho er medlem.

Samansetjing av fylkeseldrerådet (FYEL)

Rådet har sju representantar med personlege vararepresentantar. To representantar er politisk oppnemnde og fem er valde etter forslag frå organisasjonar i fylket som representerer eldre.

For valperioden 2015 – 2019:

	<u>Funksjon</u>	<u>Reprenterere</u>	
Kåre Ystanes*	leiar	PF	Vara: Gunvor Riim Opedal
Gunda Falao Sparre*	nestleiar.	LOP	Vara: Svein Njåstad
Martin Monrad Reigstad*	medlem	PF	Vara: Eli Nordstad
Inger M. Lingjerde	medlem	PF	Vara: Kari Solberg
Odd Himle	medlem	SN-H	Vara: Egil Haaland

Politisk valde representantar:

Synnøve Solbakken	medlem	FL A/SP/SV	Vara: Tore Svendsen m.fl.
Inger Sjong	medlem	FL H/FRP	Vara: Silje Hjemdal

- I møtet 14. mars 2019 blei Gunda Falao Sparre vald til ny leiar etter at Kåre Ystanes hadde fått fritak frå vervet grunna sjukdom. Martin Monrad Reigstad blei samstundes vald til ny nestleiar.

Sekretariat/ sekretær

Fylkeseldrerådet (FYEL) har hatt møtesekretær/ sakshandsamar/ rådgjevar som administrativt er knytt til organisasjonsavdelinga i fylkeskommunen. Marielle Solheim har vore sekretær for rådet.

Arbeidsutval:

Gunda Falao Sparre (nestleiar) og Marielle Solheim (sekretær for utvalet) fungerte som arbeidsutval (AU) for fylkeseldrerådet i perioden 01-01. 2019 til 14.03.2019. Etter dette bestod AU av Gunda Falao Sparre som leiar, Martin Monrad Reigstad som nestleiar og sekretær Marielle Solheim.

Budsjett:

Budsjett- og rekneskapsansvar for rådet er lagt til økonomiavdelinga. Fylkeseldrerådet hadde i 2019 til disposisjon eit budsjett på kr. 4. .000. Budsjettet vart nytta til rådet sine møte, til den årlege konferansen

for fylkeseldreråda i Rogaland, Sogn og fjordane og Hordaland (Vestlandssamarbeidet), og som Hordaland i 2019 var vertskap for. Budsjettet vart også nytta til deltaking på den årlege landskonferansen for fylkeseldreråd, som i 2019 vart halden i Skien..

REPRESENTAR I BRUKARUTVALA for helseføretaka i Hordaland 2017-2019:

Helse Vest:	MEDLEM:	VARA:
Helse Bergen:	Sogn og Fjordane fylkeseldreråd	Rogaland Fylkeseldreråd
Haraldsplass diakonale sjukehus:	Inger Lingjerde	Martin Monrad Reigstad
	Gunda Falao Sparre	Odd Himle

Deltaking på kurs, konferansar og samlingar/ seminar

KONFERANSAR

1. **Konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland** (5-6 nov. 2019 i Bergen) i regi av Fylkeseldrerådet i Hordaland

Fylkeseldrerådet i Hordaland arrangerer kvart år ein to dagars konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland. Konferansen i 2019 gjekk føre seg på

Konferansen vart opna av leiar Gunda Falao Sparre.

Program for konferansen: Sjå vedlegg II

2. **Vestlandskonferansen 2019.** (7-8 mai 2019)

Fylkeseldreråda i Sogn og Fjordane, Rogaland og Hordaland har gjennom fleire år hatt eit regionalt samarbeid ved at dei har skifta på å vera vertskap for ein felles konferanse eller ein studietur. I 2019 var Fylkeseldrerådet i Hordaland vert for konferansen, som vart halden på Solstrand Hotel og Bad.

Program for konferansen: Sjå vedlegg III

3. **Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd 2019** (20. – 22. mai 2019)

Det vert årleg skipa til ein landskonferanse for fylkeskommunale eldreråd. Eit av fylkeseldreråda i landet tek på seg arrangementet. I 2019 fann landskonferansen stad i Skien. Fylkeseldrerådet i Hordaland var godt representert på konferansen.

Program for konferansen: Sjå vedlegg IV

SAMLINGAR/SEMINAR/ eksterne møte:

Enkeltmedlemmer i Fylkeseldrerådet har vore til stades på følgjande samlingar /eksterne møte:

21/01-2019:	Fellesmøte for Fylkeseldrerådet i Hordaland og Hordaland fylke sitt Råde for personar med nedsett funksjonsevne om førebuing til samanslåinga mellom Hordaland fylke og Sogn og Fjordane fylke til Vestland fylke. Tilsvarande møte vart halde i Sogn og Fjordane.
13/3-2019:	Felles samling for representantar i brukarutvala i sjukehusa i Hordaland
28-29/3-2019	Seminar for brukarutvala i Helse Bergen på Haukeland Universitetssjukehus. Inger Lingjerde og Martin Monrad Reigstad deltok.
22-23/8-2019:	Samling for faste representantar i brukarutvala i Helse Vest. Inger Lingjerde, og Gunda Falao Sparre deltok.
30/8-2019	Leiar for Fylkeseldrerådet, Gunda Falao Sparre heldt ei orientering for Kontaktutvalet mellom innvandrere og styresmakter (KIS) om kva eit fylkeseldreråd er, korleis Fylkeseldrerådet i Hordaland blir valt og er samansett, og kva rådet arbeider med og er opptatt av.

Reforma Leve hele livet

Fylkesmannen har hatt fleire samlingar for å gjennomføra reforma «Leve hele livet.» sidan oppstarten i november 2018. Odd Himle har vore representant for Fylkeseldrerådet i Hordaland i dette arbeidet. og har delteke i fleire samlingar i høve oppdraget

Møte og saksområde 2019

Fylkeseldrerådet har i 2019 hattrådsmøte og handsama større saker. Rådet har gjeve uttale til høyringsframlegg og innspel i saker der dette har vore spurt etter. Rådet har også teke opp saker som det har fått kjennskap til ved brev og innspel til rådet. Rådet har også fremja saker som det har initiert sjølv. Arbeidsutvalet (AU) har hatt møte.

SAKER SOM DET HAR BLITT ARBEIDD SPESIELT MED:

- Informasjon om dei ulike saksfelte fylkeskommunen arbeider med ved at sakshandsamarar frå ulike avdelingar har halde orienteringar i fylkeseldrerådet.
- Diverse høyringssvar og uttalar (sjå vedlegg I)
- Korrespondanse med Helse Vest om nye reglar for oppnemning av medlemmer til brukarutvala i helseføretaka.
- Samanslåinga av Fylkeseldrerådet i Hordaland og Fylkeseldrerådet i Sogn og Fjordane til Vestland Fylkeseldreråd.
- Diverse saker med innspel til Skyss,
 - kollektivtrafikken; buss, båt og bane, og særskilt nedlegging av servicelinene i Bergen
 - omlegging av bussrutene i Nordhordland i samband med nye anbod.
 - spørsmål om aldersvenleg transport
 - at Fylkeseldrerådet må koma tidlegare inn i store ruteomleggingar
- Planlegging av Vestlandskonferansen (regionalt samarbeid mellom fylkeseldreråda i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane.)
- Årsmelding 2019

RÅDSMØTE:

17/01-2019:

- Status for Vestlandskonferansen - vidare arbeid med program
- Møte med administrasjonen - medverknadsorgana sin moglegheit til å påverke samanslåingsprosessen
- Andreutkast til årsmelding 2018
- Invitasjonar til orienteringar under FYEL-møte mars 2019
- Høyring - ny forskrift om råd for eldre, for personar med funksjonsnedsetting og for ungdom.
- Utvida TT-ordning

14/03-2019:

- Folkehelseundersøking i Hordaland 2018 - resultat og vidare bruk
- Høyringssvar - ny forskrift om råd for eldre, for personar med funksjonsnedsetting og for ungdom
- Aktivitørfaget som fagskuleutdanning
- Høyring - NOU 2018:16 - det viktigaste først (prioriteringar i tannhelse-, helse-, og omsorgstenestane)
- Høyring - forslag til endring av forskrift om stønad til dekking av utgifter til fysioterapi m.m.

11.04-2019:

- Høyringssvar - Eit eldrevennleg Bergen - Seniorplan for Bergen kommune 2019 - 2024
- Høyringssvar - Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2020-2024
- Brev frå FYEL om aktivitørfaget som fagskuleutdanning

- Arbeidet med nytt reglement for medverknadsorgana
- Høyringsvar - NOU 2018:16 - det viktigaste først - prioriteringar i tannhelse-, helse-, og omsorgstenestane
- Høyringsvar - Forslag til endring av forskrift om stønad til dekking av utgifter til fysioterapi m.m.
- Økonomisk støtte til medisinsk fotterapi

19/06-2019:

- Intervjuføretat frå forvaltningsrevisjonen av TT-ordninga i HFK
- Tilbakemelding på høyringsvara til Seniorplanen til Bergen kommune
- Budsjettstatus for FYEL og utgifter til Vestlandskonferansen
- Invitasjon til presentasjon av FYEL i Kontaktutvalget mellom innvandrere og styresmakter
- Høyring - NOU 2019:10 - Openhet i grenseland

05/09-2019:

Møtedatoar, sakliste og protokoll for dei ulike politiske organa i Hordaland fylkeskommune kan ein finna på hfk.no.

AU-møte:

02.01-2019: Førebuing til Fyelmøte den 17.01.19
 26.02.2019 Førebuing til Fyelmøte den 14.03.2019
 27.05-2019: Førebuing Fyelmøte den 19.06.19
 16.07-2019. Førebuing Fyelmøte den 05.09.2019

HØYRINGSUTTALE/ INNSPEL TIL SAKER (for tekst; sjå under vedlegg I)

Fylkeseldrerådet har i 2019 mellom anna gjeve uttale/ innspel i følgjande saker:

HØYRINGSSVAR:

- I. Høyringsuttale – forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd
- II. Høyringsvar – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024
- III. Høyringsvar til «Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, Idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2010 – 2024
- IV. Høyringsvar – Forslag til endringar/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m
- V. Høyringsvar til « Det viktigste først» Prioritering i helse- og omsorgstenesta, mellom anna tannhelsetenesta
- VI. Høyringsvar til namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsalen.
- VII. Høyringsvar til NOU 2019:10 - Åpenhet i grenseland

INNSPEL

1. Fotpleie for dei som har diabetes.
Uttale sendt til Helse- og omsorgsdepartementet, Stortinget sin helse- og omsorgskomiteé, og til eldre- og folkehelseministeren.
2. Innspel til Opplæringsavdelinga om aktivitørfaget.

Vedlegg I

HØYRINGSSVAR
Og
Uttalar frå Fylkeseldrerådet 2019

HØYRINGSSVAR 2019

I Høyringsuttale – forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd

Fylkeseldrerrådet i Hordaland

Kommunal og moderniserings-
departementet
Oslo dep

Bergen den 14. mars 2019

Høyringsuttale – forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd

Det vert vist til høyringsnotat til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personar med funksjonsnedsetting og for ungdom. Sjølve forslaget til ny forskrift er ein del av notatet.

Fylkeseldrerådet i Hordaland handsama forslaget til ny forskrift i møte den 14. mars 2019 i sak. Fylkeseldrerådet uttalar seg ikkje om punkt i notatet som berre vedgår dei to andre råda.

Høyringsinstansane er bedne om å uttala seg om sjølve forskrifta og språket i forskrifta.

Forskrifta

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at dei tre råda, som no alle er lovfesta, i hovudsak får sams reglar og sams forskrift.

§2

Fylkeseldrerådet i Hordaland er glad for at det både i sjølve høyringsnotatet og i forskrifta blir fastlagt at råda *skal* høyrast i saker som vedkjem dei, og at det *skal* etablerast rutinar som sikrar at råda får sakene *i så god tid at retten deira til innspel* ikkje blir forpurra fordi sakene kjem for seint til råda. Vidare at innspel frå råda *skal* følgja saksdokumenta fram til avgjerdsinstans.

§3

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at det blir slått fast at råda *skal* gjevast tilstrekkeleg sekretariatshjelp. I notatet blir det omtalt kva som naturleg kan liggja i sekretariatshjelp. Synspunkta vert støtta.

Kva med opplæring og vegleing?

I §3 saknar fylkeseldrerådet i Hordaland nokre punkt om opplæring av råda. Det burde, etter vår meining framgå av forskrifta at råda *skal* verta gitt innføring i lovar og reglar, sakshandsaming etc i starten av perioden., slik at det ikkje blir opp til kvar enkelt kommune å avgjera om slik opplæring skal bli gitt.

I høyringsnotatet, pkt 3.4 side 10, vert det opplyst at det er utarbeid vegleiarar og rundskriv for eldreråd. Slikt bør alle råda få, og det bør inngå i materiell for opplæring.

§4

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at hovudregelen skal vera separate råd, og at samanslåing av eldreråd og råd for funksjonshemma berre skal kunna skje dersom kommunen er så liten at det blir sær sars vanskeleg å få nok folk til råda.

Språket

Språket i forskrifta er etter fylkeseldrerådet si oppfatning klårt og greitt å forstå.

Målform - bokmål eller nynorsk

Under pkt 3.5, målform, på side 10 i notatet, vert det føreslått at ny forskrift skal bli gitt ut berre på bokmål fordi ny kommunelov er på bokmål. Vert dette gjennomført, så vil det vera eit brot på korleis det er no, jfr pkt 3.5 side 10 i notatet.

Fylkeseldrerådet i Hordaland kan ikkje sjå nokon grunn til å endra språkforma fordi om vi får ei ny forskrift. og sjølv om ny kommunelov er på bokmål. Vi minner om at nynorsk og bokmål er jamstelte språkformer. Vi meiner også at når kommunelova, som er eit mykje meir omfattande dokument enn forskrifta som gjeld råda, er på bokmål, så gir det språkleg balanse at forskrifta er på nynorsk.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

II Høyringsvar – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Postboks
5020 Bergen

Bergen kommune
Postmottak.helse.sosial@bergen.kommune.no

Bergen den 22.03.2019

Høyringsvar – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024

Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama høyringsutkastet i rådet sitt arbeidsutval og har hatt forslag til høyringsvar ute til kommentar på e-post til rådsmedlemmene. Høyringsvaret har fått tilslutnad frå medlemmene i rådet.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har lest planen med stor interesse, og ser at det ligg grundig arbeid bak planen. Planen er oversiktleg og grei å setja seg inn i. Boksane med tiltak etter kvart kapittel og lista til slutt med samla oversikt over føreslåtte tiltak, gjer det enkelt å få tak på kva planen ønskjer å få til.

Det er føreslått 38 ulike tiltak i planen, og tiltaka spenner over ulike, men viktige område for å oppleve eit godt liv som eldre innbyggjar i Bergen kommune. Nokre av dei vil kosta pengar, frå hundre kroner til ein million, medan andre kan realiserast utan at det vert gitt ekstra midlar for å gjennomføra dei. Det er ikkje gitt forslag til prioritering mellom tiltaka gjennom dei åra planen gjeld for (2019 – 2024.)

Fylkeseldrerådet i Hordaland saknar:

Fylkeseldrerådet i Hordaland saknar prioriteringsforslag i planen og ein konkret handlingsplan for gjennomføring. I slutten av vårt høyringsvar kjem vi difor med forslag til prioritering.

Fylkeseldrerådet i Hordaland saknar også eit punkt om satsing på sjukeheimar, anna enn det som er nemnt om å opna sjukeheimar for matsservering, mot betaling, til allmeinta. Sjølv om planen heiter seniorplan, og ikkje sjukeheimsplan, så er det interessant for seniorane å vita korleis stoda vil vera når dei kanskje om nokre år vil ha trong for sjukeheims plass. Vil det vera full dekning? Rådet meiner såleis at planen også burde hatt eit punkt om dette.

Kommentarar til enkelte punkt i planen.

Fylkeseldrerådet har i høyringsvaret konsentrert seg om forslag til tiltak som rådet særleg har merkt seg.

Utnytting av ressursar kommunen allereie har

Det er gledeleg at planen legg opp til å utnytta ressursar kommunen allereie har, slik som å opna for at sjukeheimar kan gje serveringstilbod mot betaling til bebuarar i nærområdet, slik til dømes sjukeheimen på Nordnes gjer i dag. Vidare at skulelokale og andre tilgjengelege lokale som kommunen eig, kan bli opna for tiltak for eldre når lokala ikkje blir brukte av andre. Og at kostnad for slik bruk ikkje hindrar at tilbodet blir nytta.

Samarbeid med ulike aktørar

I fleire kapitlar nemner planen samarbeid med andre, til dømes innan forskning, transport, ulike organisasjonar, friviljugsentralane o.a. Fylkeseldrerådet støttar tiltak der ein gjennom samarbeid kan få nytta ressursar betre, også dei ressursane dei eldre sjølv representerer, og oppnå positive resultat til gode for alle.

Samarbeid om transport

Fylkeseldrerådet i Hordaland har over tid vore opptatt av transporttilboda i regionen. Rådet har mellom anna vore i kontakt med Skyss om å få tenlege serviceliner i dei ulike bydelane i Bergen, spesielt i område der endringar i busetnad og servicetilbod ikkje er fanga opp av det ordinære rutetilbodet. Fylkeseldrerådet ser difor positivt på at Bergen kommune vil samarbeide med Skyss om rutenettet for servicebussane og nye måtar å gi transporttilbod til eldre og funksjonshemma utanfor det ordinære rutenettet.

Trafikksikringsplan; vedlikehald og kvileplassar

Planen seier at ein vil vidareføra eldre fotgjengarar som satsingsområde i kommande rullering av trafikksikringsplanen. Det blir særleg nemnt vintervedlikehald og belysning. Det er bra at ein har tanke for korleis det er å ta seg fra om vinteren. Brøyting om vinteren er viktig, men det er like viktig at det er trygt å ferdast på fortau og gangveggar i den ljose årstida. Det er mange døme på dårleg vedlikehaldne fortau og gangområde (hol og ujamne heller), til dømes i bydel Bergenhus. *Generelt vedlikehald av fortau og gangområde bør difor med som eige punkt i rulleringa av trafikksikringsplanen.*

Fylkeseldrerådet støttar at ein kartlegg trong for sitteplassar langs ferdselstraseane for fotgjengarar. For eldre vil kvilebenkar vera velkomen hjelp til å orka å ta seg fram i nærområdet og i sentra (også Bergen bysentrum).

Kommunikasjon og informasjon

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at god kommunikasjon er svært viktig for gode tilhøve mellom innbuarane og dei lokale styresmaktene. Rådet ser positivt på at det skal bli gitt datakurs spesielt retta mot eldre, og *merkar seg at planen samstundes legg vekt på at det framleis skal bli gitt informasjon på «gamlemåten», dvs at ikkje all kommunikasjon og informasjon skal skje digitalt.*

Alternative buformar for eldre

Fylkeseldrerådet finn det interessant og spennande at Bergen kommune vil prøva ut alternative buformer for eldre. Rådet oppfordrar kommunen til ikkje berre å ta kontakt med private aktørar i byggebransjen om slike prosjekt, *men også å venda seg til alle dei store boligbyggelaga i Bergen; BOB, Vestbo, OBOS.*

Eigen seniorkontakt i kommunen

Fylkeseldrerådet ser på dette tiltaket som eit viktig tiltak å få til, sjølv om det er eit av dei tiltaka som krev mest pengar å få gjennomført.

Fylkeseldrerådet foreslår:

Handlingsplan

Dei 38 føreslåtte tiltaka er ikkje prioriterte. Fylkeseldrerådet meiner at det må lagast ein *handlingsplan for gjennomføring av planen*, og som prioriterer dei 38 føreslåtte tiltaka i planen, både for kvart enkelt år og for heile planperioden.

Prioritering

For å koma raskt i gang med å realisera planen, føreslår Fylkeseldrerådet slik prioritering i oppstarten:

1. Tiltak som ikkje krev ekstra midlar og som er enkle og kan koma fort i gang,
 - a. Døme: Utnytta ressursar som kommunen allereie har, og gå i dialog med organisasjonar om samarbeid på ulike område; til dømes med Skyss om serviceliner i bydelane/ utarbeida alternative løysingar etter modell frå andre stader, og tiltak for betre kommunikasjon med innbuarane.
2. Tiltak som krev lite ekstra midlar fordi dei kjem i tillegg til tiltak som allereie er i gang
 - a. Døme: Førebyggjande trafikktiltak for fotgangarar, som betre brøyting og betre vedlikehald av fortau og gangareal.
3. Tiltak som krev noko økonomisk tilskot, men som er viktig for at spesielle område i seniorplanen skal kunna bli realisert.
 - a. Døme: Kampanje for demensvenleg samfunn, utvida tilbod om datakurs for eldre
4. Tiltak som krev større økonomisk tilskot, men som er særskild viktig for å kunna verta gjennomført
 - a. Døme: Tilsetta seniorkontakt i kommunen.

Avslutning

Fylkeseldrerådet i Hordaland vonar at det blir brei politisk oppslutnad om planen, slik at den kan bli gjennomført same kva for politisk styring kommunen får etter kommune- og fylkesvalet i september 2019.

Med venleg helsing
Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

III Høyringsvar til «Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, Idrett og firluftsliv for Vestland fylkeskommune 2010 – 2024

Hordaland Fylkeseldreråd
Her

Hordaland Fylkeskommune
Sogn og fjordane fylkeskommune
www.hordaland.no/anleggspolitikk

Bergen den 28. mars 2019

Høyringsvar til «Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, Idrett og firluftsliv for Vestland fylkeskommune 2010 – 2024

Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama høyringsutkastet i rådet sitt arbeidsutval og har hatt forslag til høyringsvar ute til kommentar på e-post til rådsmedlemmene. Høyringsvaret har fått tilslutnad frå medlemmene i rådet.

Fylkeseldrerådet har konsentrert svaret sitt om kapitel 4.6 «Fylkeskommune kriterier for fordeling av spelemidlar» og kapitel 5 «Handlingsprogram for tiltak.»

Kapitel 4.6

Fylkeseldrerådet støttar at alle kommunar skal få tilskot til minimum eitt nærmiljøanlegg, og at søknader som gjeld tilrettelegging for friluftsliv blir prioriterte på det viset at dei skal kunna få tildeling også første søknadsåret.

Kapitel 5

I innleiinga til dette kapitlet blir det sagt at tiltaka skal realisera visjonen *Fysisk Aktiv Kvar Dag*. Dette er ei målsetting som alle eldre blir rådd til å ha, så Fylkeseldrerådet sluttar seg fullt og heilt til formuleringane i innleiinga til kapitlet. Rådet er sams i at for å oppnå visjonen, så må anlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv vera tilgjengelege i nærmiljøet.

For eldre personar er det viktig å vera i fysisk aktivitet for å ha god helse lengst mogleg. Dersom det er mogleg å trimma eller gå tur, lang eller kort, i nærleiken av bustaden, så er det meir sannsynleg at tilboda blir nytta.

Kommentarar til enkelte tiltak i kapitel 5

Fylkeseldrerådet kan slutta seg til alle dei 15 tiltaka som er nemnde, men vil spesielt gi kommentar til enkelte av dei.

TILTAK 2

Her kunne ein tatt med at planar for fysisk aktivitet *skal synleggjera tiltak som er tilpassa eldre*.

TILTAK 3 og 5

Om tilgang til basseng

Etter Fylkesrådet si meining, så bør «vuderast å oppretta» i første line endrast til: «Det skal opprettast eit felles regionalt program for basseng og idrettshallar.....»

Fylkeselderådet er særleg opptatt av tilgang til basseng av to grunnar;

1. *Dei eldre*: Det er anerkjent at symjing er ein aktivitet der ein får brukt svært mange musklar og som også gir god pustetrening. Gymnastikk er ei form for fysisk aktivitet som er lettare å gjennomføra i oppvarma bassengvatn enn på land på grunn av oppdrifta og varmen som vatnet gir.

2. *Dei unge*: Det er viktig at alle born i Noreg lærar å symja, sjølv om dei ikkje bur nær fjord, vatn eller elv. Mange familiar med born reiser både til badeland og til strand og hav i innland og utland. Sjølv under eit uskuldig besøk i eit badeland kan ein koma i ein situasjon der det er bra å kunna symja og vita korleis ein skal koma seg opp av vatnet.

TILTAK 7

Dette er eit godt tiltak som fylkeselderådet støttar at også blir gjennomført i tidlegare Hordaland fylke. Slike område bør vera opne for nærområdet etter skuletid.

TILTAK 8

Dette er eit svært positivt tiltak som fylkeselderådet støttar fullt ut.

Stien eller vegen fram til slike hytter bør liggje slik til i terrenget og utformast på ein slik måte at også eldre kan ta seg lett fram sjølv om dei ikkje er 100% spreke. Døme på tilrettelegging: Rekkverk i stigningar/ unnabakke, riktig forhold mellom opptrinn og inntrinn dersom det er trapper, slik at dei er lette å gå i, benkar undervegs der ein kan kvile etc.

TILTAK 10, 11 OG 12

Alle desse tiltaka har med kompetanse og kvalitetsoppfølging å gjera. Fylkeselderådet er nøgd med at også desse elementa er med i handlingsprogrammet.

Fylkeselderådet har sett pris på å vera høyringsinstans for dette politiske dokumentet, og ser fram til å følgja med på korleis handlingsprogrammet vert sett i verk når Vestland fylke skal byrja tilveret sitt.

Med venleg hesling
Fylkeselderådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

IV Høring – Forslag til endringer/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m

Helse- og omsorgsdepartementet
Oslo dep

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Bergen den

Høring – Forslag til endringer/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til «**Høring – forslag til endringer/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m**»

Fylkeseldrerådet støttar i all hovudsak forslag til endring av forskrift av 25. september 2018, og at §§ 2 og 4 vert oppheva. Når det gjeld forslaga til endringer i § 5, så sluttar vi oss også til desse.

Men vi vil at det vert tatt inn ei presisering: At endringane ikkje må medføra eit dårlegare tilbod for den aktuelle pasientgruppa, eller ha administrative konsekvensar som vil bety noko.

Det er viktig at forslaget vil medvirka til at regelverket for pasientbehandling vert tydelegare, og at det gjer reglane tydelege for pasientane.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

V Høyringsvar til « Det viktigste først»

Prioritering i helse- og omsorgstenesta, mellom anna tannhelsetenesta

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Postboks
5020 Bergen

Helse- og omsorgsdepartementet
Oslo dep

Bergen den 12.04.2019

Høyringsvar – NOU 2018: 16 Det viktigste først

Fylkeseldrerådet i Hordaland handsama høyringsforslaget i sak PS/ XXXXX den 11. april 2019.

Oppbygginga av utredninga frå utvalet

Høyringsdokumentet er svært omfattande. Det er delt inn i fire bolkar. Den første bolken gir bakgrunnsinformasjon, slik som verdigrunnlag i helse- og omsorgstenesta, ei historisk oversikt over kva tidlegare utval har sagt og rådd til om prioriteringar i helse- og omsorgstenesta, tilhøva i andre land, rammene for organisering og finansiering, gjeldande rett og utviklingstrekk. Andre del omtalar prioriteringar i helse- og omsorgstenesta og prioriteringsutfordringar i samhandlinga mellom ulike etatar og nivå. I tredje del blir det gitt forslag til prinsipp for prioritering, og i fjerde del blir prosessar og virkemiddel omtala.

I motsetnad til tidlegare, er dette utvalet bede om også å gi forslag til prioritering innanfor den offentleg finansierte tannhelsetenesta.

Det er positivt at forslag til prioritering innanfor den offentlege tannhelsetenesta er tatt med i mandatet. Fylkeseldrerådet i Hordaland forstår dette som at tannhelse no skal anerkjennast som del av den kroppslege (og mentale) helsa.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har valt å konsentrera sitt høyringsvar om del III: «Forslag til prinsipp for prioritering» og del IV: «Prosessar og virkemidler.»

Om mandatet og økonomiske føringar

Fylkeseldrerådet merkar seg at utvalet har hatt klare føringar for kva økonomiske konsekvensar forslaga deira vil medføra. Dette kjem fram i kapitel 19, side 139: «Utvalget forstår mandatet som at forslag skal holdes innanfor uendrede økonomiske ramar for både statlig sektor og kommunesektoren.»

Fylkeseldrerådet meiner det er uheldig at utvalet i mandatet dimed indirekte har fått føring om å presentera prioriteringsforslag som kan virka innskrenkande i høve til gjeldande rett og praksis.

Om forslaga til kriterium for prioritering

Utvalet foreslår desse kriteria (kapitel 14.7 side 102):

1. Nyttekriteriet

2. Ressurskriteriet
3. Alvorlegheitskriteriet

Utvalet har valt dei same tre nemningane på prioriteringskriteria som gjeld i dag. Alle kriteria har strekpunkt som utdjuper kva kriteriet står for.

I tillegg foreslår utvalet at det skal inn eit nytt strekpunkt om at graden av auka «fysisk, psykisk og sosial meistring» skal inn i vurderinga av eit tiltak.

Fylkeseldrerådet i Hordaland sluttar seg til utvalet si utdjuping av kriteria, Etter rådet si mening er det spesielt viktig at det også skal vurderast om tiltaket vil ha god effekt på den fysiske, psykiske og sosiale meistringa.

I høyringsnotatet vert det understreka at alle dei tre kriteria må sjåast under eitt, slik at ikkje det eine, til dømes ressurskriteriet, slår «knock out» på dei andre.

Fylkeseldrerådet meiner dette er eit godt prinsipp, og sluttar seg til at ein må sjå heilskapen i effektvurderinga av tiltak.

Prioritering i tannhelsetenesta

Det vert nemnt fleire stader i høyringsnotatet at tiltak for å sikra god tannhelse i befolkninga, og reglar for prioritering i tannhelsetenesta, ikkje har vore påakta, og difor ikkje til no har vore omfatta av prioriteringsreglane som gjeld i helsetenesta elles. Utvalet meiner såleis at «Stortinget også bør ta stilling til prinsippene for prioritering i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i den offentlege tannhelsetjenesten.» og vidare at «Stortinget må være seg sitt ansvar bevisst.» (Kapitel 17.1, side 118)

Fylkeseldrerådet støttar desse synspunkta.

Utvalet foreslår at det skal vera same prioriteringsreglar for tannhelsetenester som for andre helsetenester, og at desse reglane - også i tannhelsetenesta - skal leggjast til grunn for avgjerder om behandling.

Fylkeseldrerådet for Hordaland er samd i forslaget om at det skal vera sams prioriteringsreglar for alle helsetenester, inklusiv tannhelsetenesta, men hadde ønskt at førebygging hadde kome med som eit eige strekpunkt i alle kriteria.

Om forslag til virkemidlar som kan koma til å, eller som vil, krevja ressursar

I kapitel 19 nemner utvalet at enkelte forslag til virkemidlar vil kunna krevja ressursar, og nemner gjennomgang av eksisterande regelverk og finansieringsordningar, etablering av nasjonalt kompetansmiljø som kommunane kan støtta seg til i praktisk prioriteringsarbeid, forsøk i enkelte kommunar, forskning, med meir.

Dei virkemidla som her er nemnde, er, etter fylkeseldrerådet i Hordaland si mening både viktige, riktige og naudsynte..

Det er difor bra at utvalet, i same kapitel, peikar på at forslag som utvalet har kome med om å gjennomgå lov og regelverk for å tilpassa dei forslaga til prioriteringskriterium, og å innarbeida konkrete endringar i regelverk, ikkje i seg sjølv vil medføra meirkostnader for staten. Likeins at utvalet i same avsnitt som dette blir sagt, også gir uttrykk for at dei meirkostnadene som fylkesnivå og kommunenivå kan koma til å få, vil gjelda opplæring, rettleiing og andre eingongskostnader i samanheng med endra regelverk.

Fylkeseldrerådet er samd i dei synspunkta som utvalet her gir uttrykk for, av di oppdatering av lov- og regelverk og opplæring og rettleiing av arbeidstakarar er normale og forventa oppgåver for statlege og kommunale verksemdar.

Fylkeseldrerådet vonar difor at desse forslaga til virkemidlar ikkje blir lagde til sides av økonomiske grunnar.

Om enkelte punkt i utvalet si utgreiing

Brukarar og pårørande

Det er positivt at utvalet i eit eige kapitel (kapitel 17) har omtalt medverknad for brukarar og pårørande og deira rolle.

Eigenandelar

Utvalet har drøftingar omkring ordninga med eigenandelar, men har valt å ikkje vilja koma med forslag om eigenandelar som verkemiddel i helsetenesta. Fylkeseldrerådet i Hordaland har forståing for dette.

Førebygging

Fleire stader i utvalet si utgreiing blir førebygging nemnt, og at lova om helse- og omsorgstenester framhevar at helsetiltak ikkje berre er å handsama skade som har skjedd, men å førebyggja at skade skjer.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er opptatt av at det er betre å førebyggja at helseskade skjer, enn å setja inn store og kostnadskrevjande tiltak etter at skaden har skjedd. Førebyggjing kan spare ressursar på lengre sikt!

Førebygging i tannhelsetenesta

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at førebyggjande tiltak i tannhelsetenesta for den vaksne del av befolkninga er like viktig som førebyggjande tiltak i andre helseområde.

Fylkeseldrerådet har tru på at førebyggjande tiltak i tannhelsetenesta er bra fordi det kan hindra store utbetringkostnader seinare og også spare den enkelte for både fysiske og psykiske plagar og smerter. Fylkeseldrerådet meiner difor at førebyggjande tiltak for å sikra god oral helse hos eldre bør få meir merksemd.

Fylkeseldrerådet er likevel på det reine med at det trengst meir kunnskap om effekten av ulike tiltak. *Rådet er difor samd i det utvalet seier om trong for meir kunnskap og forskning om effekten av ulike tiltak, både innanfor oral helse og anna helse. (kapitel 16.1)*

Når det gjeld kriteriet om alvorlegheit, nemner utvalet at foreininga for tannlekjarar har uttrykt at «alvorlighetskriteriet ikke uten videre er like anvendelig for tjenester med sterk vektlegging av forebyggende og helsefremmende arbeid.» (kap 14.1, side 95).

Fylkeseldrerådet vonar at omsyn til graden av førebygging i eit tiltak vil vega tungt i dei avgjerdene som vert tekne.

Manglande samordning

I kapitel 18.2.4 peiker utvalet på at dagens praksis har uheldige konsekvensar fordi prioriteringskriteria ikkje er samordna i dei tre helseområda spesialhelsetenesta, helse- og omsorgs- og tannhelsetenesta. Prioriteringsreglane for rett til kjeveortopedisk behandling blir nemnde som døme. Utvalet føreslår at ein må gå gjennom lover og regelverk med tanke på opprenking.

Fylkeseldrerådet meiner at utvalet har gitt gode døme på uheldig praksis og uheldige tolkingar i dag, og er samd i at regelverket bør bli gjennomgått.

Sluttkommentar

Fylkeseldrerådet i Hordaland har tolka høyringsnotatet som at utvalet legg særleg vekt på å oppnå:

- sams kriterium for behandling i alle helsetenestene inklusiv tannhelsetenesta
- at ein i vurderingane før avgjerder vert tekne, også skal ta omsyn til effekt for både fysisk og psykisk helse, og om tiltaket vil gi auka grad av meistring.
- At det vert gitt god opplæring og rettleiing i forståinga av prioriteringskriteria for å sikra sams praksis i alle helseområda
- at ein må gå gjennom lover og regelverk for å unngå motstridande tolkingar og praksis
- at kriteria vert innarbeida i relevante lover og forskrifter

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar målsettingane til utvalet, og er samd med utvalet i at arbeid med tilpasningar i lover og forskrifter og opplæring og rettleiing ikkje kan verta sett på som å gå ut over dagens økonomiske rammer.

Men førebygging saknast som kriterium

Førebygging burde etter rådet si meining vore eit underpunkt i alle dei tre hovudområda alvorgrad, ressursar og grad av nytte. Rådet viser til at førebygging er svært viktig i tannhelsepleia og også for å hindra uønskt forverring av alvorlege kroniske sjukdomar som til dømes diabetes.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

VI Høyringsvar til namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsalen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Agnes Mowinckelsgt 5

Hordaland Fylkeskommune
Samferdselsavd.
Pb 7900
5020 Bergen

Bergen den august 2019

SAK: Høyringsvar om namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsalen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til invitasjon til å ytra seg om føreslåtte namn på haldeplassane på den framtidige Bybanen til Fyllingsdalen. Høyringsfristen er 31. august 2019.

Fylkeseldrerådet i Hordaland skal ha sitt første møte til hausten den 5/9-2019, og kan difor ikkje formelt handsama høyringsnotatet. Men høyringsnotatet blei handsama i Arbeidsutvalet den 15/7-2019, og forslag til høyringsvar blei sendt medlemmene i Fylkeseldrerådet på e-post til godkjenning. Alle medlemmene har pr. e-post godkjent formuleringane nedanfor som rådet sitt høyringsvar.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har tidlegare engasjert seg i kva namn *buss*haldeplassane rundt Haukeland Universitetssjukehus og Haraldsplass Diakonale Sjukehus har. Rådet skreiv den 9/11-2017 eit brev til Skyss om dette, der rådet gav uttrykk for at namnet Statsarkivet måtte bli endra til Haukeland og Haraldsplass sjukehus, altså at begge namna var med. Rådet har sidan 2017 ikkje endra syn på at det må gå fram av namnesetting på haldeplassar i området at det her ligg to sjukehus «tett i tett», og ikkje berre eitt.

Når det gjeld Bybanen, så vil det bli berre eitt stopp i området Årstad, medan det i dag er to busstopp (Statsarkivet og Haukeland nord.)

I høyringsnotatet blir det føreslått at namnet på haldeplassen ved sjukehusa Haukeland og Haraldsplass, skal vera Haukeland sjukehus, altså framleis berre namnet på det *eine* sjukehuset som ligg til haldeplassen. Dette trass i at Haraldsplass Diakonale sjukehus er lokalsjukehuset til alle bydelane i Bergen kommune som ligg frå og med Bergenhus bydel og nordover. Haraldsplass Diakonale Sykehus er også lokalsjukehus for kommunane i Nordhordland. Fylkeseldrerådet vil også nemna at Haraldsplass Diakonale sjukehus har

geriatri som sitt spesialområde, og at det difor vil vera mange eldre (og deira pårørande) som vil ha ærend på Haraldsplass.

I svaret frå Skyss på Fylkeseldrerådet i Hordaland sitt brev av 9/11-2017, blei det hevda at det ville vera for tungvindt å ha to (eigen)namn på same haldeplassen, altså Haukeland og Haraldsplass sjukehus. Ut frå den argumentasjonen, og for å gjera det enkelt, *føreslår Fylkeseldrerådet i Hordaland primært at namnet på haldeplassen ved sjukehusa Haukeland og Haraldsplass brukar stadnamna **Haukeland- Haraldsplass**, sekundært at namnet blir berre **Sjukehusa**.*

Vårt primære forslag vil angi staden, og skulle være tilfredsstillande for både Haukeland sjukehus og Haraldsplass sjukehus. Vårt sekundære forslag seier at dette er haldeplassen for dei to sjukehusa som ligg her. Begge dei alternative namna som vi føreslår, vil gjøra det klart at dette er haldeplassen ein skal gå av for å koma til sjukehusa Haukeland og Haraldsplass.

Fylkeseldrerådet har ikkje kommentar til dei andre namna som er føreslått på Bybanestoppa til Fyllingsdalen.

Med venleg helsing
Hordaland Fylkeseldreråd

Gunda Falao Sparre
Leiar

VII Høyringsvar til NOU 2019:10 - Åpenhet i grenseland

ANDRE UTTALAR:

1. Fotpleie for dei som har diabetes

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Helse-og omsorgsdepartemenet

Bergen april 2019

Fotpleie for dei som har diabetes

Fylkeseldrerådet i Hordaland vil gjera departementet kjent med at folk har vendt seg til oss for å gjera oss merksame på at fotpleie for diabetikarar etter reglane som gjeld i dag, ikkje er omfatta av refusjonsordningar eller eigenandelar som for til dømes legebesøk.

Som kjent er diabetes ein kronisk sjukdom som kan ha fatal utvikling dersom ein ikkje passar på. Det er særleg viktig å passa på føtene, og det er rådd til å ha fotpleie kvar sjette veke som eit førebyggjande tiltak. Mange eldre blir råka av diabetes 2. Ein time hos autorisert fotterapeut kostar i dag omlag 700 kroner. Dette er mykje pengar, særleg for ein minstepensjonist. Det vert ikkje gitt tilskot frå folketrygda.

Fylkeseldrerådet i Hordaland oppmodar helse- og omsorgsdepartementet til å leggja fotpleie for diabetikarar inn under forskrift for dekning av utgifter, (jfr forskrift for fysioterapi), slik at slik naudsynt fotpleie blir dekt av folketrygda.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Kopi: Stortinget sin komite for helse- og omsorg
Familieministeren

Vedlegg II

Konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland Bergen 6. – 7. november 2019

(Innleiingar under tema eldreråd presenterer seg, var

Vedlegg III

**Vestlandskonferansen 2019
Solstrand Hotel og Bad, Os, 7.-8. mai 2019**

Vedlegg IV

Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd, Skien 20.-22. mai 2019